

Ефективна економіка № 12, 2016

УДК 657.6: 622

*О. С. Новак,
к. е. н., доц., доцент кафедри фінансів і кредиту
Н. І. Дідківська,
студентка, Житомирський державний технологічний університет, м. Житомир, Україна*

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

*Oksana Novak
Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance and Crediting
Natalia Didkivska
Student, Zhytomyr State Technological University, Zhytomyr, Ukraine*

THE ROLE OF THE FINANCIAL MONITORING IN ENSURING THE FINANCIAL SECURITY OF THE STATE

У статті проаналізовано вплив заходів у сфері фінансового моніторингу на рівень економічної безпеки країни. Рівень економічної безпеки України, відповідно до вимог чинного законодавства, визначається шляхом розрахунку інтегрального показника рівня економічної безпеки, який включає ряд індикаторів відповідно до її складових. Встановлено, що існуюча методика визначення рівня економічної безпеки не враховує впливу таких суттєвих загроз, як корупція, зловживання службовим становищем, ухилення від сплати податків, несанкціоноване списання коштів з рахунків клієнтів фінансових установ, розкрадання бюджетних коштів та інші, що в міжнародній практиці є об'єктами фінансового моніторингу. В статті запропоновано до складових економічної безпеки віднести безпеку фінансового сектору та операцій, в якій буде враховано загрози економічній безпеці, що належать до сфери фінансового моніторингу.

The article analyzes the impact of the measures on financial monitoring on the level of economic security. The level of economic security of Ukraine, in accordance to the current legislation is determined by calculating the integral index of economic security, which includes a number of indicators, according to its components. It was established that the existing method of determining the level of economic security does not include the impact of such significant threats, as corruption, abuse of office, tax evasion, unauthorized funds withdrawal from customer accounts of financial institutions, embezzlement of budget funds and others, that in the international practice is the objects of financial monitoring. In article is proposed to include the security of financial sector and transactions to components of economic security. This component will take into account the threats to economic security within the sphere of financial monitoring.

Ключові слова: економічна безпека, фінансовий моніторинг, фінансова безпека.

Keywords: economic security, financial monitoring, financial security.

Постановка проблеми. Визначальними процесами розвитку сучасного суспільства є глобалізація та інтеграція національних економік у світогосподарські зв'язки. Процес інтеграції України у міжнародний економічний простір не тільки відкриває ряд потенційних напрямів для розвитку національної економіки, але й підвищує можливість негативного впливу на неї деяких зовнішніх чинників. Можливості здійснення іноземних інвестицій, відмінності у фінансовому законодавстві різних країн, наявність вільних економічних зон, використання фінансових інновацій створюють умови для відмивання злочинних доходів, що призводить до відпливу фінансового капіталу за кордон, підриває стійкість фінансової системи та створює загрози національній економічній безпеці. Крім того, є ряд внутрішніх загроз, які створюють суттєву небезпеку національній економіці, та майже не враховуються при визначенні рівня її безпеки, до яких варто віднести високий рівень корупції, факти зловживання службовим становищем, ухилення від сплати податків, несанкціоноване списання коштів з рахунків клієнтів фінансових установ, розкрадання бюджетних коштів, псевдоімпорتنі та псевдоекспортні операції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання економічної та фінансової безпеки держави висвітлені в наукових працях таких вітчизняних і зарубіжних вчених: О. Барановського [2], І. Бінька [3], В. Гейця [4], М. Єрмошенка [7], С. Мошенського [9], В. Мунтіяна [10], Г. Пастернака-Таранушенка [12], та ін. Водночас в науковій літературі недостатньо приділяється уваги впливу заходів протидії легалізації злочинних доходів та фінансуванню тероризму на економічну безпеку держави.

Метою статті є визначення основних правил функціонування системи з внутрішнього аудиту та визначення складу процедур при перевірці основних засобів на підприємствах вугледобувної промисловості.

Виклад основних результатів дослідження. У світовій та вітчизняній економічній науці досі триває дискусія щодо сутності "економічної безпеки". Однак беззаперечним є той факт, що економічна безпека є невід'ємною складовою національної безпеки. Відповідно до ЗУ "Про основи національної безпеки України" національна безпека – це захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики, охорони здоров'я, освіти та науки, науково-технічної та інноваційної політики, культурного розвитку населення, забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки, соціальної політики та пенсійного забезпечення, житлово-комунального господарства, ринку фінансових послуг, захисту прав власності, фондових ринків і обігу цінних паперів, податково-бюджетної та митної політики, торгівлі та підприємницької діяльності, ринку банківських послуг, інвестиційної політики, ревізійної діяльності, монетарної та валютної політики, захисту інформації, ліцензування, промисловості та сільського господарства, транспорту та зв'язку, інформаційних технологій, енергетики та енергозбереження, функціонування природних монополій, використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, захисту екології і навколишнього природного середовища та інших сферах державного управління при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам" [13].

Визначення національної безпеки не виокремлює чітких меж економічної безпеки та переліку національних інтересів, які охоплює ця сфера. Однак, деякі з вказаних сфер об'єднані поняттям "економічної безпеки". Зокрема, Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України" визначено поняття "економічної безпеки", під яким розуміють "...стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання"[11].

При визначенні сутності економічної безпеки також потрібно враховувати, що це стан економічної системи з численними суб'єктами та взаємозв'язками. Тому економічна безпека держави не може бути забезпечена повною мірою, якщо не забезпечена економічна безпека хоча б одного із суб'єктів, що взаємодіють в економічній системі. Таким чином, економічна безпека формується на певних рівнях (рис. 1):

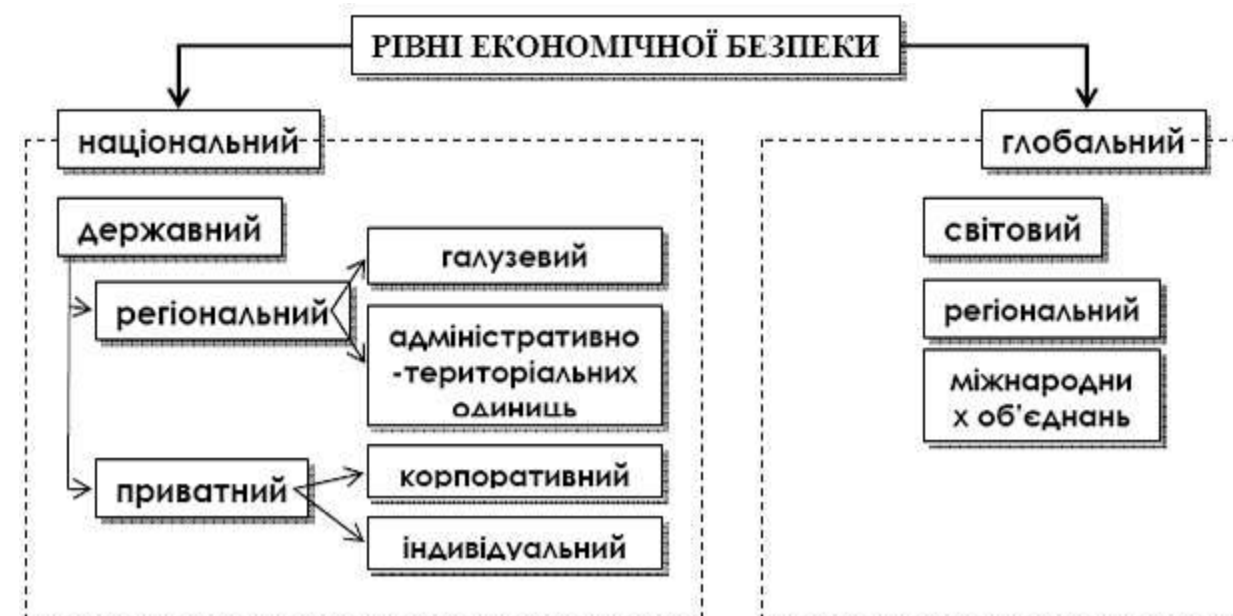

Рис. 1. Рівні економічної безпеки

Виходячи з рис. 1., чим більше країна включена в міжнародні економічні зв'язки, тим більше її безпека буде залежати від світової економічної безпеки. Така держава буде залежати від світових фінансових криз, падіння фондових ринків, падіння цін на ринках окремих товарів тощо. Водночас, при стійкості світової економічної системи, така держава матиме більше перспектив для розвитку національної економіки, розширення ринків збуту.

Рівень національної економічної безпеки представлений державним, приватним та індивідуальним. Якщо економічна безпека забезпечена на рівні державних структур, однак є проблеми на рівні окремих галузей, регіонів, підприємств чи категорій громадян, то стверджувати, що економічна безпека на національному рівні забезпечена неможливо, оскільки спрацюватимуть негативні внутрішні фактори, представлені нижчими рівнями.

Вагоме місце в теорії економічної безпеки посідає класифікація її складових елементів. Варто зазначити, що в економічній літературі досі триває дискусія щодо кількості та змістовного навантаження складових елементів економічної безпеки. Більшість науковців [14], [6, с. 23], виділяють внутрішні та зовнішні складові економічної безпеки. Інші науковці вдаються до деталізації та розглядають економічну безпеку у розрізі сфер національних інтересів: Г. Пастернак-Таранушенко (демографічна, екологічна, харчова, ресурсна, прісноводна, енергетична, цінова, фінансово-грошова, політична, соціальна, кримінальна, медична) [12, с. 28]; В.І. Мунтіян (ресурсно-сировинна, енергетична, фінансова, воєнно-економічна, інформаційна, технологічна, продовольча, соціальна, демографічна, екологічна та тіньова економіка) [10]; О. Баженова (сировинно-ресурсна, енергетична, фінансова, соціальна, інноваційно-технологічна, продовольча, зовнішньоекономічна) [1, с. 54].

Перелік складових економічної безпеки визначений також Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України", що включає виробничу, демографічну, енергетичну, зовнішньоекономічну, інвестиційно-інноваційну, макроекономічну, продовольчу, соціальну та фінансову безпеку; однак він теж викликає певні сумніви. Зокрема, дискусійним залишається питання віднесення до економічної безпеки такої складової як демографічна. На нашу думку, демографічна безпека буде скоріше залежати від економічної (яка в свою чергу визначає якість життя населення, а отже й можливості щодо його збільшення), а ніж її формувати.

Якщо ж звернутися до вітчизняного законодавства, то Закон України "Про основи національної безпеки України" визначає перелік загроз у різних сферах функціонування держави, у тому числі, в економічній сфері [13]. Закон також визначає перелік загроз у соціальній та гуманітарній сфері, у науково-технологічній сфері, у сфері цивільного захисту, в екологічній сфері та інших. Всі ці сфери тісно пов'язані з економічною, оскільки вирішення більшості питань у взаємопов'язаних сферах потребують додаткового фінансування.

Однак варто також зазначити, що проблеми забезпечення безпеки у взаємопов'язаних з економічною сферах неможливо забезпечити виключно економічними методами. Тому віднесення соціальної сфери, зовнішньополітичної, екологічної до складових економічної безпеки викликає сумніви.

Якщо ж звернути увагу на складові економічної безпеки, визначені Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України", то можна простежити, що перелік цих складових суперечить переліку загроз, що належать до економічної сфери, визначених ЗУ "Про основи національної безпеки України".

На нашу думку, за основу варто взяти перелік загроз економічної сфери, що визначений ЗУ "Про основи національної безпеки України", а їм, згідно ЗУ "Про основи національної безпеки України" поставити у відповідність такі загрози (рис. 2).

Виключення із складових економічної безпеки соціальної, демографічної, дозволить зосередити увагу та тих загрозах, вплив яких можна нейтралізувати виключно економічними методами, а також узгодити положення ЗУ "Про основи національної безпеки України" та Наказу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України". Крім того, як видно з рис. 3. загрози, пов'язані з легалізацією злочинних доходів в ЗУ "Про основи національної безпеки України" визначаються ("тінізація" національної економіки; переважання в діяльності управлінських структур особистих, корпоративних, регіональних інтересів над загальнонаціональними), однак в подальшому ці загрози не враховуються при визначенні рівня економічної безпеки України в Наказі Міністерства економічного розвитку і торгівлі України "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України".

Рис. 2. Відповідність загроз економічній безпеці держави її складовим

Тому пропонуємо в межах фінансової безпеки виділити складову “безпеку фінансового сектора (операцій)”, відповідно до якої при визначенні рівня економічної безпеки України будуть враховуватись загрози, пов’язані з легалізацією злочинних доходів. Ця складова дозволить враховувати загрози, пов’язані з легалізацією злочинних доходів, та приймати відповідні рішення щодо її попередження, що дозволить підвищити як ефективність фінансового моніторингу, так і рівень економічної безпеки.

В міжнародній практиці для визначення рівня економічної безпеки держави використовують індекс глобальної конкурентоспроможності. Відповідно до визначення фахівців ОЕСР, національна конкурентоспроможність – це здатність країни за умов вільних та прозорих ринкових відносин виробляти товари і послуги, які відповідають вимогам міжнародних ринків, і одночасно підтримувати та підвищувати протягом тривалого часу реальні доходи свого населення [5, с. 54].

Так, за опублікованим Всесвітнім економічним форумом Індексом глобальної конкурентоспроможності 2016-2017, Україна посіла 85-е місце серед 138 країн світу, втративши за рік шість позицій (табл. 1). За рівнем розвитку Україну не можна порівнювати з лідерами рейтингу, оскільки позиції національної економіки сильно відстають від позицій економік країн – десятки лідерів. Водночас, якщо порівнювати позиції України з іншими країнами, що розвиваються, то теж простежується негативна тенденція зниження позицій України у рейтингу.

Таблиця 1.
Позиції України та деяких країн світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності

Позиції України та деяких країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності	2012-2013 (із 144 країн)	2013-2014 (із 148 країн)	2014-2015 (із 144 країн)	2015-2016 (із 140 країн)	2016-2017 (із 138 країн)
Україна	73	84	76	79	85
Грузія	77	72	69	66	59
Туреччина	43	44	45	51	55
Росія	67	64	53	45	43
Польща	41	42	43	41	36

Якщо розглянути позиції України в розрізі складових рейтингу, то другий рік поспіль вона посідає останнє місце за міцністю банків, крім того, найнижчі позиції зафіксовані за показниками: регулювання фондових бірж (137 із 138), інфляційні зміни (136 із 138).

Детальніше рейтингові позиції України у розрізі складових відображені в опублікованому Всесвітнім економічному форумом Індексі глобальної конкурентоспроможності 2016-2017 (TheGlobalCompetitivenessIndex)[8]. Зокрема, найгірші показники в рейтингу у розрізі складових у 2016 році Україна показала за такими позиціями: основні вимоги: право власності (132 із 138); етика і корупція (130 із 138); зловживання впливом (127 із 138); марнотратство державних витрат (129 із 138); якість доріг (134 із 138); інфляція, зміна за рік у % (136 із 138); державний борг, % від ВВП (113 із 138); підсилювачі продуктивності: конкуренція (118 із 138); вплив оподаткування на стимули до роботи (124 із 138); розвиток фінансового ринку (130 із 138); міцність банків (138 із 138); регулювання фондових бірж (137 із 138); прямі зовнішні інвестиції та передача технологій (115 із 138); інновації та фактори вдосконалення: відповідність бізнесу сучасним вимогам (98 із 138); державні закупівлі високотехнологічної продукції (82 із 138).

Зазначені вище показники України в рейтингу свідчать про недостатній захист права приватної власності, високий рівень корупції, посадових зловживань та державного марнотратства, високі темпи інфляції та нарощення державного боргу, низька довіра населення до банківських установ та низький рівень фінансової стійкості останніх, мізерні розміри іноземних інвестицій та інші суттєві загрози. Причому, експерти схиляються до думки, що значно занижують рейтинг України корупція та бюрократія, які є проявом легалізації злочинних доходів.

На сьогодні механізми легалізації злочинних доходів пронизують майже всі галузі народного господарства. Саме тому важливим аспектом в діяльності підрозділів фінансових розвідок, що підвищує рівень економічної безпеки держави, є виявлення, відстеження та ліквідація схем відмивання незаконних доходів. Механізм впливу заходів у сфері фінансового моніторингу на економічну безпеку держави відображений на рис. 3.

Рис. 3. Механізм впливу заходів у сфері фінансового моніторингу на економічну безпеку держави

Всі сфери діяльності фінансового моніторингу стосуються фінансової безпеки держави, яка в свою чергу є складовою економічної безпеки. Взаємозалежність напрямів діяльності Держфінмоніторингу та загроз економічній безпеці наведено в табл. 2.

Таким чином, ефективна реалізація заходів у сфері фінансового моніторингу підвищує рівень економічної безпеки держави, а недоліки в організації роботи підрозділу фінансових розвідок її погіршують. Суттєвим недоліком в організації системи фінансового моніторингу є обмеженість повноважень та сфер впливу Держфінмоніторингу України. Зокрема, до фінансових операцій, пов'язаних з легалізацією злочинних доходів не належать: ухиляння від сплати податків, корупція та зловживання службовим становищем, які, по суті, мають на меті отримання економічної вигоди шляхом порушення фінансового законодавства.

Таблиця 2.

Вплив заходів фінансового моніторингу за напрямками діяльності на загрози економічній безпеці, що пов'язані з легалізацією злочинних доходів

Напрями діяльності Держфінмоніторингу	Загрози, що виникають за напрямом	Позитивні ефекти для економічної безпеки країни	
		механізм впливу заходів фінансового моніторингу	результат
Фінансові розслідування пов'язані з фінансуванням тероризму або проведених за участю осіб, які публічно закликають до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або зміни меж території чи державного кордону України	- Порушення територіальної цілісності; - Незаконне використання коштів; - Створення відповідних суб'єктів бізнесу або залучення фізичних осіб;	Своєчасне виявлення фактів фінансування сепаратизму та тероризму дозволяє зупинити такі операції, зберегти цілісність території України, а також наповнити бюджет заарештованими коштами	↑ рівня економічної безпеки
Фінансові розслідування пов'язані із розкраданням, привласненням бюджетних коштів та інших державних активів	- Дефіцит фінансових ресурсів у пріоритетних державних сферах; - Зростання рівня корупції; - Розкрадання, неефективне використання бюджетних коштів	Призупинення операцій з розкрадання державних коштів дозволяє зберегти державні кошти, покарати винних осіб та замінити їх більш кваліфікованими, що в результаті підвищує імідж країни;	↑ рівня економічної безпеки

Фінансові розслідування пов'язані з розкраданням коштів банківських установ	- Підрив стабільності банківської системи та втрати нею довіри населення; - Брак коштів для повернення депозитів; - Втрата коштів власниками банків	Своєчасне виявлення таких фактів дозволяє підтримати фінансову стійкість банку, покарати винних осіб та відсторонити їх від виконання службових обов'язків, запобігти виникненню фінансових панік;	↑ рівня економічної безпеки
Фінансові розслідування пов'язані з діяльністю «конвертаційних» центрів та підприємств з ознаками фіктивності, задіяних у легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом	- Уникнення від сплати податків; - Легалізація коштів, отриманих від тяжких злочинів	Виявлення таких операцій дозволяє додатково поповнити бюджетні кошти, а також розкрити інші фінансові злочини, які передували даному	↑ рівня економічної безпеки
Фінансові розслідування пов'язані із незаконним перерахуванням та переміщенням коштів за кордон	- Відплив капіталу з вітчизняної економіки	Виявлення таких операцій дозволяє підвищити рівень фінансової безпеки	↑ рівня економічної безпеки
Фінансові розслідування пов'язані із кіберзлочинами	- Несанкціоноване списання коштів з рахунків клієнтів; - Зниження рівня фінансової стійкості банківських установ та інформаційної безпеки	Виявлення таких операцій дозволяє зберегти кошти клієнтів, забезпечити високий рівень захисту інформаційних технологій	↑ рівня економічної безпеки
Фінансові розслідування пов'язані з цінними паперами таборговими зобов'язаннями	- Поява на фінансовому ринку «смітєвих» цінних паперів без вартості; - Зниження довіри учасників до ринку цінних паперів; - Падіння обсягів перерозподілу капіталів через ринок цінних паперів	Виявлення таких операцій сприяє підвищенню рівня безпеки фінансового ринку та операцій, що на ньому здійснюються	↑ рівня економічної безпеки
Фінансові розслідування пов'язані з шахрайством у сфері страхової діяльності	- Погіршення стабільності страхового ринку; - Зниження довіри населення та юридичних осіб до страхових послуг	Виявлення таких операцій сприяє підвищенню рівня безпеки страхового ринку та його учасників	↑ рівня економічної безпеки

Крім того, Держфінмоніторинг є свого роду центром накопичення інформації, яка в подальшому тільки передається правоохоронним органам, тому ефективність діяльності знижується за рахунок неможливості проведення слідчих дій та інших заходів для своєчасного припинення незаконних схем легалізації доходів. Обмеженість контрольних функцій Держфінмоніторингу ускладнює процес збору та обробки інформації профінансові операції з ознаками фінансового моніторингу, а також обмежує вплив на суб'єктів первинного фінансового моніторингу у разі недотримання ними норм фінансового законодавства. Усунення зазначених недоліків в організації системи фінансового моніторингу дозволить не тільки знизити рівень фінансової злочинності, а й збільшити надходження до бюджету та в цілому підвищити рівень економічної безпеки України.

Висновки. Проведене дослідження дозволило встановити, що існуюча методика оцінки рівня економічної безпеки, не враховує ряд суттєвих ризиків у сфері фінансового моніторингу. В статті уточнено складові економічної безпеки та узгоджено перелік ризиків, визначених чинним законодавством, відповідно до цих складових. В дослідженні описано механізм впливу заходів у сфері фінансового моніторингу на економічну безпеку держави, а також встановлено взаємозалежність напрямів діяльності Держфінмоніторингу та загроз економічній безпеці. Подальші дослідження варто спрямувати на розробку переліку індикаторів економічної (фінансової) безпеки, які б враховували вплив загроз, пов'язаних з легалізацією злочинних доходів.

Список використаних джерел.

1. Баженова О. Економічна безпека України: сучасний етап / О. Баженова // Банківська справа. – 2008. – № 1. – С. 52–61.
2. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) / О.І. Барановський / – Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К.: КНТЕУ, 2004. – 760 с.
3. Бінько І.Ф. Політика протекціонізму як складова економічної безпеки України. Рада національної безпеки і оборони України; Національний ін-т стратегічних досліджень / І.Ф. Бінько, Я.Б. Базилук, С.О. Коваленко – К.: НІСД, 1997. – 78 с.
4. Геєць В. Концепція економічної безпеки України // Ін-т екон. прогнозування; кер. проекту В.М. Геєць. – К.: Логос, 1999. – 56 с.
5. Гражевська Н. Забезпечення конкурентоспроможності національної економіки в глобальному постіндустріальному вимірі / Н. Гражевська // Економіка України. – 2008. – № 9. – С. 54–63.
6. Дацків Р.М. Економічна безпека держави в умовах глобалізаційної конкуренції / Р.М. Дацків. – Львів : Центр Європи, 2006. – 160 с.
7. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення : [монографія] / М.М. Єрмошенко. – К. : КНТЕУ, 2001. – 309 с.
8. Індекс глобальної конкурентоспроможності (позиції України за основними складовими) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analitika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-1>
9. Мошенський С.З. Фондовий ринок та інституційне інвестування в Україні: вплив на інвестиційну безпеку держави [Текст]: монографія / С.З. Мошенський – Житомир: ЖДТУ, 2008. – 432 с.
10. Мунтян В. Економічна безпека України / В. Мунтян. – К. : КВІЦ, 1999. – 463 с.
11. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» від 9 жовтня 2013 року N 1277 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cst.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm
12. Пастернак-Таранушенко Г. Результаты исследования путей обеспечения экономической безопасности Украины / Г. Пастернак-Таранушенко // Экономика Украины. – 1999. – № 2. – С. 21–28.
13. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15/print1383579154464063>
14. Шлемко В.Т. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення : [монографія] / В.Т. Шлемко, І.Ф. Бінько. – К. : НІСД, 1997. – 144 с.

References.

1. Bazhenova O. (2008), "The economic security of Ukraine: current stage", Bankiv'ska sprava, vol. 1, pp. 52-61.
2. Baranov's'kyj O.I. (2004), Finansova bezpeka v Ukraini (metodolohiiiaotsinky ta mekhanizmy zabezpechennia) [Financial security in Ukraine (methodology of estimation and mechanisms of ensuring)], KNTEU, Kyiv, Ukraine.
3. Bin'ko I.F., Bazyliuk Ya.B. and Kovalenko S.O. (1997), Polityka protektsionizmu iak skladova ekonomichno bezpeky Ukrainy [Protectionism as a component of economic security of Ukraine], NISD, Kyiv, Ukraine.
4. Heiets' V. (1999) Kontseptsiia ekonomichno bezpeky Ukrainy [The concept of economic security of Ukraine], Lohos, Kyiv, Ukraine.
5. Hrazhevs'ka N. (2008), "Ensuring the competitiveness of the national economy in the global post-industrial dimension", Ekonomika Ukrainy, vol. 9, pp. 54-63.
6. Datskiv R.M. (2006), Ekonomichna bezpekaderzhavy v umovakh globalizatsijno konkurentsii [The economic security of the state in conditions of the globalization competition], Tsentri Yevropy, L'viv, Ukraine.
7. Yermoshenko M.M. (2001), Finansova bezpekaderzhavy: natsional'ni interesy, real'nizahrozy, stratehiiazabezpechennia [The financial security of the state: national interests, the real threats, the strategy of ensure], KNTEU, Kyiv, Ukraine.
8. Indeks global'no konkurentospromozhnosti (pozytsii Ukrainy za osnovnymy skladovymy), available at: <http://edclub.com.ua/analitika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-1>.

9. Moshens'kyj S.Z. (2008) Fondovyj rynok ta instytutsijne investuvannia v Ukraini: vplyv nainvestytsijnubezpekuderzhavy [Stock market and institutional investment in Ukraine: the impact on national investment security], ZhDTU, Zhytomyr, Ukraine.
10. Muntiiian V. (1999) Ekonomichnabezpeka Ukrainy [The economic security of Ukraine], KVITs, Kyiv, Ukraine.
11. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2013) "Methodical Recommendations concerning the calculation of the level of economic security of Ukraine", available at: http://cet.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm
12. Pasternak-Taranushenko H. (1999) "Results of the study of ways to ensure economic security of Ukraine", Ekonomyka Ukrainy, vol. 2, pp. 21-28
13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine "On principles of national security of Ukraine" available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15/print1383579154464063>
14. Shlemko V.T. and Bin'ko I.F. (1997) Ekonomichnabezpeka Ukrainy: sutnist' inapriamkyzabezpechennia [The economic security of Ukraine: the nature and direction of ensuring], NISD, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 20.12.2016 р.

[\(http://www.poligrafua.net/\)](http://www.poligrafua.net/)

bigmir.net

630

161

[\(http://www.bigmir.net/\)](http://www.bigmir.net/)

Вропы.

ТОВ "ДКС Центр"